

САДРЖАЈ

„Они пак, који живим примером шире љубав и снагу, рад и штедњу, постаће највећи добротвори свог народа и човечанства“	13
„Што је прошло, више се не враћа, што ће доћи, није никад било, све је ново, а опет старо“	22
Савка Суботић и друштвена питања крајем 19. века: „Живимо од данас до сутра, јер ми смо лењи не само на раду, него и на мишљењу...“	37
„Спремај грађу за садашњост и остави будућност да из ње гради“	44
„Дајте женама више слободе, више знања и више здравља, па ће народ процветати“	56
Плаћени рад и штедња vs. луксуз	70
Домаћа радиност као народна индустрија и ново предузетништво	76
Пиротски ћилими на светским изложбама	93
„Слога гради куле, неслога руши градове“	99
Афоризми и понеко предавање: „Откад много бележимо, много заборављамо“	108

Слава и заборав: „Људско памћење личи бескућнику, не знаш где станује“	112
„Обично сматрамо само ону неправду оправданом, коју сами чинимо“	126
Приватност није била предмет о којем је Савка Суботић писала	134
Опорука Савке Суботић	140
Савремено читање дела Савке Суботић	144
ПРИЛОЗИ	153
Одабрани афоризми и мисли Савке Суботић	155
Предавање г-ђе Савке Суботићке – Држано у Вуковару на Духове	169
Мајка свога народа	176
Одабрана писма Аркадију Варађанину	183
Писмо Симе Богдановића Савки Суботић	196
Писмо Јована Грчића Аркадију Варађанину	202
Писмо Јелице Беловић Бернациковски Савки Суботић	204
Писмо С. Бергера Савки Суботић	209
Савка Суботић тајнику Добротворне задруге Српкиња Сомборкиња	213
Писмо Јована Грчића Савки Суботић	217

Преписка Савка Суботић – Владислава Полит	220
Писма Бернхарда Минца Савки Суботић	230
Краљица Милена (Петровић) Савки Суботић	234
Писмо Савке Суботић краљици Милени (Петровић)	238
Роза Швимер и Вилма Гликлих Савки Суботић	241
Савка Суботић Књижевном одељењу Матице српске	242
Писма добротворних задруга Савки Суботић	246
Фотографије Савке Суботић	255
ПОГОВОР	259

Јелисавета Савка Суботић рођ. Полит,
супруга Јована Суботића (1853),
уље на платну, 63,5 x 79 цм
потписано и датирано ћирилицом (писано) на полеђини:
Новак? Радонић?/ 1853/
σ Ивана Суботића 1972.
Матица српска

„Молим, госпођо, за податке, јер желим вашу биографију изнети у *Босанској Вили*.

– Изволите стављати питања, а ја ћу одговарати.

– Прво и прво, кад сте се родили?

– То је заиста, прво, јер да се нисам родила, не би било биографије. Жао ми је драги господине, што вам већ на прво питање не могу тачно одговорити.

– Како то? Ваљда знате кад сте се родили?

– Уверавам вас да не знам. Мада сам била присутна, ипак не памтим.

– Е па добро. Реците ми, дакле, колико вам је година.

– Управо толико колико имам. Јер, на жалост, није ми нико баш ни једну украо.

Кад смо Сцилу и Харибду о годинама прешли, настави господин питања:

– Шта сте студирали?

– Ништа.

– Па добро, шта сте учили?

– Ништа.

– Како то!?

– Кад вам кажем да сам била у Бечком институту онда ћете ме разумети.

– Шта сте писали?

– Ништа.

– Ја вас заиста не разумем! Па откуда онда по разним листовима толике ствари од вас?

– То су други писали, а ја сам их само диктирала.

– А ваше говоре?

– И њих су други писали.

– А ви – диктирали?

– Нисам.

– Онда сте их сами писали?

– Нисам.

– Ја вас опет не разумем. Па како су онда у штампу ушли?

– Проста ствар. Ја сам говорила, а стенограф бележио. Ето, на тај начин.

– Молим вас госпођо! Иако не пишете своје говоре, ипак морате за сваки имати неки план, неке белешке... јер друкчије није могуће.

– Имате право. Али тај план и те белешке, о чему ћу говорити, фиксирала сам у својој глави а никад на хартији.

– Знате ли, госпођо, да су ми ваши афоризми већ до грла дошли?

– Молим вас, имам врло добар рецепт за покварен желудац. Али сад да престанемо. Људи који пате од желуца увек су рђаво расположени.

– Само још једно питање.

– А то је?

– Шта сте радили?

– Е, видите, требало је да одатле почнете. Рад је алфа и омега у мојој биографији. Али драги господине, за податке о раду од педесет година ваша је бележница сувише мала, а оловка одвећ кратка.

Први чин биографије! Завеса пада.⁴¹

¹ Савка Суботић. *Мисли и афоризми*. Рукописно одељење Матице српске (РОМС) М.5548 (рукопис).